

עין משפט
גד מצוה

לח:

אַימא בתולה לִגְשׁ. ולא נמעט צעולה כדמשמע בסמוך נראה דר״ע דרש ג״ש מקרא דלגופיה דהיינו בתולה קמיימא ודקנס ודמפתה אכל הבתולות דרשׁ לכמוצת בתולות ולא שייך למידרשה לג״ש ולא לשום רבוי ואייתר נער נערה הנערה וז' דהבתולות חד לחייבי לאוין ועשה וחד לחייבי

לאוין וכרימות ואיכא ג' רבויין ה' דהבתולות

ונער נערה הנערה חד למדאביי וחד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין וכרימות דאי איכא לר״ע חד לגופיה בלא ג״ש א״כ נמעטו צעולה מההוא דלגופיה ואף על גב דבקנס ליכא אלא חד בתולה דלגופיה מגזירה שזי דמפתה נילף בתולה ולא צעולה כי היכי דילף מפתה מאונס לענין נערה דלא כתיב במפתה]. (פ״י כ״י):

אַימא בתולה לִגְשׁ. תימא דמקשי ליה דאימא תרוייהו לגופייהו ולא לג״ש ונראה דהש״ס קים ליה דחד מינייהו לגזירה שזי הואיל והמקראות סמומים לענין שקלים וחמשים הלכך פריך ואימא איפוכא ולא פריך ואימא תרוייהו לגופייהו וכי האי גוונא איכא פ״ק דסנהדרין (דף טז.). דלמר ולא את נביא השקר אלא צד״ק של ע' ואחד מה״מ א״ר יוסי בר חנינא אתיא הזזה הזזה מוקן ממנא ופריך הא הזזה כי כתיב צקטלא הוא דכתיב וקטלא צב״ג אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו והשמא היכי הוה צעי למילף ולמימר רבי יוסי צרבי חנינא דאתיא הזזה הזזה אלא דהוה קים ליה דאיכא ג״ש ולא הוה ידע צנאוי וקאמר מסבירא דאתיא הזזה הזזה: **ב״י** אתיא גזרה שזי ומפקא ליה מפשטיה לגמרי. דדיוק הא אורסה הוי שקר וקשה דצריש הערל (יבמות ד' ע.) יליף דערל אסור בתרומה מגזירה שזי דתושב ושכיר מפסח וכתיב תושב ושכיר לא יאכל צו גבי פסח משום גזירה שזי אע״פ שאינו אמת דהא תושב ושכיר אוכלין בפסח כדלמרינן התם דלא

קני ליה צריה ומפקי קרא מפשטיה טפי מהכא ואומר ר״ת דההוא תושב ושכיר מיירי צעריים ולהכי לא יאכל ומוכח דלאו תושב ישראל קאמר דהא לא קני ליה צריה אלא ודאי צערל ומשום הפנאה כתיב(ה): **ארוסה בת סקילה היא.** וא״ת מאי קשיא ליה הא השתא לא נפיק קרא ממשמעותיה ואי לא אינטריך לגופיה כ״ש

דניחא טפי דג״ש מופנה ואומר ר״י דהכי פירושו ארוסה צת סקילה היא וכיון דלא אינטריך למידי אלא לגזירה שזי הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה צהירא ואמאי שני למכתב אשר לא אורסה דאיכא למטעי ולמימר הא אורסה לעגמה דצשלמא חי הוה צארוקה שזי חידוש הוה אחי שפיר צמה ששינה הלשון דלמרינן האי דשנה וכתב אורסה למדרש לגזירה שזי ואחא פשטיה לחידושא אכל השתא למה לי: **לֵאבִי הנערה וְלֹא לֵאבִי מתה.** וא״ת דצפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחא ולצסוף צגרה תידון צסקילה דרשינן הנערה שהיתה צבר ויש לומר דהתם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא

דלא הויא צסקילה דלאו נערה היא והכא לחיוצא דקנס לא אנטריך דמסבירא מיחייב אשעת ציאה וזאי אפשר לפוטריה צולא כלום הלכך אחא לפוטרו: **יֵשׁ בגר בקבר ודבנה הוי.** וא״ת היכי מצי למימר שמהא מורשת קנס לצנה הא אין אדם מוריש קנס לצניו כדלמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר צקצר ופקע אב וזאי אדם מוריש קנס כי יש בגר צקצר נמי לא פקע אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו ההיא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר צקצר פקע אב אע״ג דאדם מוריש קנס דנוטלין צעלי חצות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר (י) דהכא ה״מ לאקשווי והא אין מורשת קנס לצנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור״י מוקי הך צעירא דהכא צבוצת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע״ג דתנן צרים נערה (שם מה:) לא הספיקה לעמוד צדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואצוצת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש צוצת ופגם ואור״י דלענין זה ודאי איתקוש צוצת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא צוצת ופגם דלמי שזי ניתן זה ניתן אכל למילי אחריני לא איתקוש דהא צוצת ופגם משלם ע״פ עצמו וקנס אינו משלם ע״פ עצמו אכל הקשה ריב״ס דלמרינן צמרוצה (צ״ק דף עא: ועא) א״ל חמשה צקר אמר רחמנא ולא חמשה חלאי צקר אימיציה גנב משל אציו וטבח ומכר ואח״כ מת אציו משלם תשלומי ד' וה' והא הכא כיון דמת אציו וזה ליה צמנא דדידיה וקתני דמשלם תשלומי ד' וה' ומשני הב״ע שעמד צדין משמע דאי לאו משום דחמשה צקר ולא חמשה חלאי צקר הוה אחי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי צשעמד צדין אלמא דאדם מוריש קנס לצניו ומיהו יש לדחות דה״מ למימר וליטעמיך אכל קשה דמסיק לצפרא א״ל חמשה צקר אמר רחמנא ואפ״י חמשה חלאי צקר א״ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גנב משל אציו ומת ואח״כ טבח ומכר פטור א״ל רישא קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו צאיסורא משמע דאי קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא חייב אע״ג דלא עמד צדין דאדם מוריש קנס לצניו דאי צעמד צדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ומי' ר״י דמיירי דעמד צדין ואמרו חייב אהי ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדלמרינן בהגול (שם דף קז: ועא) ור״י הלבן תריך דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן צבוצה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודיעא לך לענין קרבן צבוצה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו צפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לצניו שאם יתצבועו לאחר מיתת אציהן קנס שהיה חייב לאציהן שהעמידו צדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל לירושין צבר היה ממון שכבר עמד צדין ולא היה יכול להודות ולהפטור א״כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן צבוצה אימיציה ר״ש אומר כו' דלחין הוא ופירוש שאם אינו לחחין איך מתחייב הכופר קרבן צבוצה על טעונתם והא לאו צעל דצרים דידיה הוא אלא ש״מ דלחין הוא ומסיק כי קאמר רצה דממון הוא להורישו לצניו צשאר קנסות לענין חיוצ קרבן צבוצה ומסיק דאנטריך וכחש לעמדה צדין וצגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידיה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לצניו דלגבי צניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לצניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין חוספת צבא קמא עב. ד״ה סיפא]:

אלו נערות פרק שלישי כתובות

אימא צולה לגזירה שזי. ולא למעוטי צעולה ויהא קנס לצעולה: **מסבירא אשר לא אורסה לגזירה שזי.** ואפ״י אורסה אית לה קנס: **שהרי אני קורא בה נערה צולה.** אע״פ שנתארסה ונתגרשה דהא נערה בתולה היא דכתיב קראה) אכל צעולה שאין אני קורא בה נערה

בתולה אין לה קנס: **אדרבה צולה לגזירה שזי.** ולא למעוטי צעולה צונות אלא יש לה קנס לצעולה צונות שהרי אני קורא אותה נערה אשר לא אורסה: **מסבירא.** ארוסה יש לה קנס וצעולה אין לה: **דהא אישחתי גופה.** ופגמה אין רב כל כך: **והא.** דנתארסה ונתגרשה לא נשתנה גופה: **הא סבירא.** דחמשים כסף דאונס שקלים הן וכסף שקול דמפתה יהו חמשים: **כמוהו הצבולות.** מנין המפורש אלא אונס דהיינו חמשים: **ומוהר הצבולות.** יהיו שקלים: **כזה.** שכתוב צו שקול: **קשיא דרבי עקיבא.** דצרייתא דלמר קנסה לאציה: **אדרבי עקיבא.** דמתני': **לא אסיא גזירה שזי ומפקא לקרא מפשטיה לגמרי.** דאתא פשטיה לאשמועינן הא ארוסה לעגמה וחד מתרוייהו לאפנויי אי נמי לא מופני ליכא למיפרך מידי: **אלא לרבי עקיבא דצרייתא וזי אסיא גזירה שזי ומפקא מפשטיה לגמרי.** דלא דרש פשטא דאשר לא אורסה כלל ומשוי אורסה כלא אורסה ואם כן מיעקר משמעותיה: **קרי ציה.** צפשטיה אשר לא ארוסה למעוטי ארוסה: **צח סקילה היא.** ומלא יהיה חסון) נפקא פטורא מתשלומין: **קנסה למי.** קא סלקא דעתך צסתם ארוסה קאי: **צא עליה ומסה.** לא הספיק האב להעמידו צדין עד שמתה: **יש צגר צקצר.** אם מתה צנערותה עד שלא עמדה צדין והגיע זמן צגרותה צקצר מי חשיב צגר או

לא. ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא: **יש צגר צקצר.** וכי היכי דאם לא הספיקה לעמוד צדין עד צגגרה תנן לקמן צפרק נערה שנתפתתה (דף מא:): **דרי הן לעגמה ולא לאציה והשתא נמי צגר צקצר מפקיע כח האב וצנה ירית לה אם יש לה צן:** ומי

דניחא טפי דג״ש מופנה ואומר ר״י דהכי פירושו ארוסה צת סקילה היא וכיון דלא אינטריך למידי אלא לגזירה שזי הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה צהירא ואמאי שני למכתב אשר לא אורסה דאיכא למטעי ולמימר הא אורסה לעגמה דצשלמא חי הוה צארוקה שזי חידוש הוה אחי שפיר צמה ששינה הלשון דלמרינן האי דשנה וכתב אורסה למדרש לגזירה שזי ואחא פשטיה לחידושא אכל השתא למה לי: **לֵאבִי הנערה וְלֹא לֵאבִי מתה.** וא״ת דצפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחא ולצסוף צגרה תידון צסקילה דרשינן הנערה שהיתה צבר ויש לומר דהתם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דלא הויא צסקילה דלאו נערה היא והכא לחיוצא דקנס לא אנטריך דמסבירא מיחייב אשעת ציאה וזאי אפשר לפוטריה צולא כלום הלכך אחא לפוטרו: **יֵשׁ בגר בקבר ודבנה הוי.** וא״ת היכי מצי למימר שמהא מורשת קנס לצנה הא אין אדם מוריש קנס לצניו כדלמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר צקצר ופקע אב וזאי אדם מוריש קנס כי יש בגר צקצר נמי לא פקע אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו ההיא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר צקצר פקע אב אע״ג דאדם מוריש קנס דנוטלין צעלי חצות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר (י) דהכא ה״מ לאקשווי והא אין מורשת קנס לצנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור״י מוקי הך צעירא דהכא צבוצת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע״ג דתנן צרים נערה (שם מה:) לא הספיקה לעמוד צדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואצוצת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש צוצת ופגם ואור״י דלענין זה ודאי איתקוש צוצת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא צוצת ופגם דלמי שזי ניתן זה ניתן אכל למילי אחריני לא איתקוש דהא צוצת ופגם משלם ע״פ עצמו וקנס אינו משלם ע״פ עצמו אכל הקשה ריב״ס דלמרינן צמרוצה (צ״ק דף עא: ועא) א״ל חמשה צקר אמר רחמנא ולא חמשה חלאי צקר אימיציה גנב משל אציו וטבח ומכר ואח״כ מת אציו משלם תשלומי ד' וה' והא הכא כיון דמת אציו וזה ליה צמנא דדידיה וקתני דמשלם תשלומי ד' וה' ומשני הב״ע שעמד צדין משמע דאי לאו משום דחמשה צקר ולא חמשה חלאי צקר הוה אחי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי צשעמד צדין אלמא דאדם מוריש קנס לצניו ומיהו יש לדחות דה״מ למימר וליטעמיך אכל קשה דמסיק לצפרא א״ל חמשה צקר אמר רחמנא ואפ״י חמשה חלאי צקר א״ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גנב משל אציו ומת ואח״כ טבח ומכר פטור א״ל רישא קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו צאיסורא משמע דאי קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא חייב אע״ג דלא עמד צדין דאדם מוריש קנס לצניו דאי צעמד צדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ומי' ר״י דמיירי דעמד צדין ואמרו חייב אהי ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדלמרינן בהגול (שם דף קז: ועא) ור״י הלבן תריך דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן צבוצה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודיעא לך לענין קרבן צבוצה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו צפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לצניו שאם יתצבועו לאחר מיתת אציהן קנס שהיה חייב לאציהן שהעמידו צדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל לירושין צבר היה ממון שכבר עמד צדין ולא היה יכול להודות ולהפטור א״כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן צבוצה אימיציה ר״ש אומר כו' דלחין הוא ופירוש שאם אינו לחחין איך מתחייב הכופר קרבן צבוצה על טעונתם והא לאו צעל דצרים דידיה הוא אלא ש״מ דלחין הוא ומסיק כי קאמר רצה דממון הוא להורישו לצניו צשאר קנסות לענין חיוצ קרבן צבוצה ומסיק דאנטריך וכחש לעמדה צדין וצגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידיה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לצניו דלגבי צניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לצניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין חוספת צבא קמא עב. ד״ה סיפא]:

שלם

מסורת הש״ס

א) [ע״י מוס׳ לקמן מה. ד״ה דלמא ומוס׳ יבמות נט. ד״ה הא], ב) לעיל י. [לעיל כט:], ג) [לעיל לד: לה:], ד) לעיל כט:], ה) [דברים כב], ו) [שם], ז) [שמות כא], ח) [וע״י מוס׳ יבמות ע: ד״ה אלא], ט) כ״ל דהכא נמי,

‏

תורה אור השלם

- אם מאן יקאן אביה לתתה לז' בסף יִשְׁקֹל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלָה: שמות כב טז וְתָן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לְאִבִּי הַנָּעֶר חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תְּהִיָּה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא יוּכַל שְׁלָחָה כָּל דְּבָרִים כֹּב כֹּט יִקְוִי:

‏

מוסף רש"י

בספ' ישוקול. במפתה נאמר, כמוהר הבתולות. האמור במאנס את הבתולה. קנסו הכמוז' בסף צבייל מוהר צתוליה, שיהא זה כמוהר הבתולות. הקוש הכמוז קנס המפתה לקנס האונס, מה להלן ז' אף כאן ז' ומה בסף האמור כאן שקלים, דכתיב יִשְׁקוֹל, אף להלן שקלים, דלא מימא מעוט (לעיל י. ובשניין כס:). לאבי הנערה ולא לאבי מתה. לאבי הנערה משמע שהיא קיימת (לעיל כס:).